

účinky zanedbání náležitostí v § 1. pro opravné prostředky stanovených, totiž ten, že strana byla uvedena v omyl o těchto náležitostech výslovným nesprávným poučením úřadu. Poněvadž pak jiného zvláštního předpisu v té příčně neobsahují, nelze ani ze zákona toho, ale ani z všeobecných zásad právní řád ovládajících vyvoditi, že by strana byla chráněna proti následkům své neznalosti zákona i tehdy, když úřad toliko opomenul, jak ovšem jest povinen, právní poučení vůbec jí sděliti.

Nález nejv. správního soudu z 5. září 1922
č. 12130.

—k—

L I T E R Á R N Í Z P R Á V Y.

Dr. Boleslav Fux: **Reforma přímých daní ve státě československém.** Pražská akc. tiskárna. 1923. Stran 250 s přehl. tab. Cena 24 Kč.

O reformě přímých daní začalo se vážně diskutovati v rozpočtovém výboru N. S. v létě 1921, od té doby diskuse ve veřejnosti nezanikla, naopak se v poslední době rozšířila, když všechny známky nasvědčují tomu, že se vláda problémem tímto vážně zabývá a v blízké době zamýšlí vystoupiti s konkrétními návrhy. Kniha F. přichází tedy jako na zavalanou.

Autor dívá se na otázku tak dalekosáhlého významu nejen očima praktika, nýbrž i theoretika, probíraje myšlenkové ovzduší celé látky a jeho dynamický vývoj s bohatým aparátem vědeckým, uváděje řadu dosud neznámých statistických dat, a bedlivě přihlížejí i k poměrům v cizině, nejen blízké (Rakousko, Německo, Maďarsko), nýbrž i vzdálenější (Anglie, Francie, Belgie).

Spis dělí se na dvě části: všeobecnou a zvláštní.

Ve všeobecné a přehlednými tabulkami doložené části, která tvoří jaksi exposici pro reformní program, popisuje autor historický vývoj daňového práva do převratu, jak v historických zemích, tak i na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, nastiňuje v širších rysech platné právo, podává přehled jeho a sazeb, rozebírá poměr daní přímých a nepřímých a končí rozbořením systému daňového.

Ve stati o poměrech přímých i nepřímých daní dovozuje autor — s jistým polemickým ostřím proti některým politickým programům — že by bylo »značným ziskem, kdyby upuštěno bylo od neudržitelného dogmatu, že jen t. zv. nepřímé daně se plátcem přesunují« a jsou tudíž zavržitelné; to pravdou není, neboť

i přímé daně se mohou přesouvatí (daň činžovní, výdělková, ba i důchodová).

Obšírnou statistikou dovozuje autor, že dle dvou method, které blíže rozvádí, podíl přímých daní v historických zemích k r. 1920 jest velmi značný (54·82% nebo dokonce 56·67%).

V rozboru systému daňového odmítá autor myšlenku «jedné» daně, dovozuje nutnost více daní a přechází k rozboru různých forem (přirážka k dani důchodové, samostatné daně výnosové, daň majetková); strážlivý úsudek — po bedlivém srovnání s teorií i praktickými zkušenostmi doma i v cizině — vyznívá proti zavedení periodické daně majetkové alespoň v této době, a pro daně výnosové, kteréž v našem systému daňovém mají od dlouhé řady let domovské právo.

Z daní generálních (subjektních a contr. výnosových, objektních) statistický i praktický rozbor ukazuje u daně důchodové na to, že nikoliv idea, konstrukce daně, nýbrž její provádění, její technika není na výši; daň důchodová by i při menších sazbách vynášela daleko více, kdyby se podařilo celý národní důchod zachycovati, procentuální podíl důchodů jednotlivých kategorií na celkovém důchodu (tab. 7, 8) značí jistý pokrok, ale daleko neuspokojuje a svědčí o zatajování důchodů ve značných rozměrech. Tak roku 1898 zemědělství mělo čistého důchodu 11·58%, podniky 28·5%, kapitály 13·7%, kdežto v roce pak 1920 zemědělství 26%, podniky 34·7%, kapitály 5·4%.

Daň důchodová má se státi svým výtěžkem páteří celého systému daní přímých, daní hlavní, kterouž daně výnosové jako daně na t. zv. založený důchod mají pouze doplňovati; ještě podle stavu r. 1921 vynášejí výnosové daně 52% všech přímých daní (v r. 1898 88·7%!), ač by měla jejich kvota mnohem hlouběji klesnouti.

Část zvláštní věnována jest podrobnějšímu odůvodnění reformního plánu, jenž vědomě vyhýbá se překotným reformám a buduje organicky na dosavadním — jak autor výslovně uznává — dobrém podkladu.

F. uznává, že břímě daňové dostoupilo výše, na které se nemůže udržeti, a že tudíž vůdčí idea bude, jako v r. 1896, snížení daní; nicméně doporučuje všemožnou obezřelost vzhledem k ne tak jistému a rychlému snížení potřeb státu, dále klade důraz na zjednodušení systému a jeho proveditelnost.

Návrhy své rozděluje na etapu, která by mohla býti odsunuta do doby pozdější. (1929 neb později).

K prvé patří unifikace a kodifikace přímých daní na jednotném podkladě a v jednom zákoníku pro území celého státu,

revise všech předpisů a povlovné odstranění válečných přírážek aspoň do jisté míry, dále pokud jde o pronikavější změny, nová úprava daně pozemkové, domovní a všeobecné daně výdělkové, a konečně samozřejmě i nová úprava samosprávných financí, bez níž každá reforma by byla dílem kusým a nedokonalým.

Do etapy druhé by náleželo: event. zavedení daně majetkové a definitivní úprava sazeb (počítaje v to zbytky válečných přírážek) ve vzájemném poměru k sobě i k dani důchodové.

Při každé z jednotlivých statí uvádí autor do myšlenkového prostředí, ukazuje na dobré i stinné stránky a na nutnost nápravy v tom nebo onom smyslu, aniž by se pouštěl do řešení podrobností.

Tak na př. bude reforma daně pozemkové těžkým oříškem, neboť četná řešení, která F. uvádí, jsou buď nemožná, nebo nejsou bezvadná; nárys historického vývoje, zejména metody, s jakou byly před 100 lety čisté katastrální výnosy zjišťovány a později upravovány, podává jasný obraz o neudržitelnosti dosavadního nepatrného zatížení (nehledí-li se ovšem k válečným přírážkám).

To a obšírný rozbor potíží, s nimiž zápasí reforma daně domovní, ukazuje, proč se až dosud oběma daním reálním dosavadní reformní pokusy vyhýbaly.

U všeobecné daně výdělkové jest obraz už jasnější, tam vývoj poukazuje téměř apodikticky k přeměně v daň z čistého výnosu; F. správně při tom ukazuje, jak nevhodnou jest progresse, kterou v novele pro r. 1922/23 N. S. usneslo.

Statí o financích svazků samosprávných, které jsou jednou z nejbolestnějších kapitol, kniha končí.

Autorovi jest otázka lepší úpravy financí autonomním svazkům v první řadě jednak problémem ústavním (kompetence má se pohybovati v mezích schopnosti finanční; zásadní změna v pojmu samosprávy po zavedení řízení župního) a mravním (spořivost, smysl pro pospolitost atd.); tyto momenty vykonávají směrodatný vliv i na úpravu principů, jimiž se finance těchto svazků mají řídit.

F. nepřimlouvá se za odstranění přírážek, ale doporučuje jejich obmezení, rovněž není zastáncem výlučného principu přidělového, ač — jak na vývoji v cizině ukazuje — odklon od přírážek a značné rozšíření přidělů jest takoruka mezinárodním zjevem.

F. plným právem potvrzuje známou diagnosu dnešních rozháraných poměrů v hospodářství svazků samosprávných. praví-li, že k nesnesitelnému zatížení daňovému nepřispívá ani

tak daň státní, jež klesá na malý zlomek v celku, jako přírážky — a možno dodati — i zvláštní příspěvky pro komuny.

Uvedený spis jest řídkým zjevem v naší odborné literatuře, svědčí o tom, jak osvědčený finanční praktik může osvědčiti se na poli theorie práva finančního, u nás přece jenom až posud málo pěstěného. Slohem jasným podávají se zde důležité časové problémy i čtenářům, od nichž nelze nadíti se předběžného vzdělání odborného, ale od nichž za nynějších poměrů demokratických má býti o problémemch těchto rozhodováno. Plní tím proto kniha tato úkol svůj dokonale.

—k—

Zákony o reformě pozemkové. Díl II. Sestavil Karel Veith, min. rada stát. pozemkového úřadu. V Praze, 1922. Knihovna zákonů republiky Československé. Nákladem Právnického vydavatelství. Cena 45 Kč.

K prvnímu dílu »Zákonů o reformě pozemkové«, o níž jsme přinesli zprávu v tomto časopise v r. 1921 (str. 123), přibývá nyní díl druhý. Tento druhý díl je obzvláště cenný tím, že je v něm zpracována bohatá judikatura nejv. správního soudu, na reformu pozemkovou se vztahující. Vydavatel postupoval tím způsobem, že k zákonům, uveřejněným již v prvním díle a dosud nezměněným, dodává nyní v druhém díle judikaturu správního soudu; bylo-li některé ustanovení zákona v prvním díle uveřejněného od té doby změněno nebo doplněno, je tato změna neb doplněk nyní pojat do druhého dílu, takže tento tvoří vlastně nerozlučný celek s dílem prvním. Zároveň byla sem pojata celá řada vládních nařízení o pozemkové reformě vydaných, jakož i příslušné vyhlášky pozemkového úřadu. Podrobný přehled literatury na počátku III. dílu, jakož i u jednotlivých zákonů umožňuje čtenáři i širší orientaci o té které otázce. Máme-li na mysli, co za krátkou dobu nakupilo se jednotlivých předpisů o reformě pozemkové, kde novela stihá novelu, uznáme, že autor podjal se úkolu velmi nesnadného, ale i záslužného.

Řád konkursní a odpůrčí. Poznámkami a příklady opatřil Rudolf Stifter, rada vrch. zem. soudu v Praze. Knihovna zákonů republiky Československé. V Praze 1923. Nákladem Právnického vydavatelství. Cena 25 Kč.

K »Vyrovnávacímu řádu«, který byl vydán loňského roku, přibývá nyní jako druhý díl »Řád konkursní a odpůrčí«. Jest nepochybné, že zájem o tyto zákony právě v těchto dobách četných konkursů a ještě čtenějších vyrovnání stoupá. V tomto vydání jest už přihlíženo také ke změnám zavedeným zákonem z 20. června 1922 č. 190 sb. z. a n., ovšem ale způsobem ne zcela vhodným. Neboť čtenáři nezasvěcenému nebude uvedení dvou